

CRONICA SPECTACOLULUI SPORTIV

PHILOSTRAT

Sporturi convenționale

Comentarii sportive se ocupă în general de evoluția și rezultatele jocurilor, neacordând decât rareori atenție întrecerilor propriu-zise: atletismului, gimnasticii etc. Există desigur o justificare de ordin obiectiv: jocurile sînt mai frecvente, au un caracter mai atractiv, în aparență, și la urma urmei sînt mai spontane, pline de neprevăzut, iar sensibilitatea noastră participă mai intens la desfășurarea lor, schimbările de afect sînt mai rapide. Jocurile sportive sînt un fel de happeninguri foarte vechi. Cum s-ar zice, oamenii au practicat dintotdeauna cea mai nouă și mai șocantă formă de teatru, fără să știe, ca domnul Jourdain care făcea proză în necunoștință de cauză! Cu ajutorul televiziunii, am putut fi însă martorii unor mari concursuri de hipism, atletism sau gimnastică, forme mai riguroase de spectacol sportiv, supuse normelor, cum ar fi teatrul clasic față de cutare inovație actuală (actualitatea în teatru are cel puțin o sută de ani, se înțelege, restul este...!). Ne vom opri la două dintre acestea: campionatele balcanice de călărie și campionatul european de gimnastică de la Minsk.

În întrecerile hipice, caracterul convențional este evidențiat mai mult decît în oricare alt sport. Costumul călărețului este stabilit de tradiție și de regulile de concurs, traseul reglat pînă în cele mai mici amănunte, cu distanțe și cu probe calculate la centimetri. Este o întrecere între cavaleri, între gentlemen, în care respectarea tuturor normelor acordă excelența. Nici o șmecherie, nici o „fentă” nu te face să câștigi. Învingător este tocmai cel care se supune regulii, cel care aderă cît mai mult la conținutul normei. Pentru a sări un obstacol, trebuie ca reflexele calului și ale conducătorului să fie perfect sincronizate, iar linia lor, calitatea estetică, să fie cît mai perfectă. Atît animalul cît și omul trebuie să fie cît mai calmi, efortul să apară cît mai puțin vizibil. Eficiența însăși, realizarea performanțelor dă caracterul estetic. Frumosul este aici intrinsec izbînzii sportive. Nu poți să câștigi, dacă nu faci bine, și nu poți să faci bine, fără să câștigi, pentru că, în realizarea performanței, caracterul estetic este dominant.

De aceea, ne-a surprins neplăcut comportarea unuia dintre sportivii români la cam-

Toulouse-Lautrec, desen

pionatele balcanice de hipism. Am văzut atitudinea nesportivă a lui Dumitru Velea, care și-a bătut calul în public, cu o patimă de birjar de rînd. A fost o acțiune brutală și lipsită de demnitate, o ofensă adusă publicului și sportului în general. Calul său, Păunaș, a reacționat nervos, s-a speriat, a galopat fără sens, evitînd obstacolele. N-am văzut așa ceva la nici un reprezentant al vreunei alte țări balcanice. Este de neînțeles cum a permis federația de specialitate o asemenea comportare la o competiție de anvergură. Într-un sport convențional, ca hipismul, codul cavaleresc este esențial, cea mai mică violență stricătoare de armonii descalifică iremediabil. În același timp, orice manifestare care presupune supunerea la norme cu conținut general (demonstrare excesivă, fair-play, noblețea gestului etc.) este reprezentativă pentru comunitatea căreia îi aparțin sportivii, în cel mai înalt grad. Popoarele de călăreți au fost cunoscute în istorie ca avînd un sens deosebit al onoarei, caractere specifice ale demnității cavaleresti. Nu lipsit de importanță, între ele, a fost locul românilor. Se știe, de pildă, că străinii au studiat, la un moment dat, organizarea, spiritul de corp și modul de antrenament folosit de cavaleriștii români în cursul timpurilor.

Campionatele europene de la Minsk au fost un prilej de reafirmare a virtuților estetice pe care le are gimnastica. De altfel, mi se pare că performanța fizică începe să cedeze în cazul acestui sport în fața expres-

siei artistice. Cele două protagoniste sovietice, ea și concurenta germană, au reprezentat moduri antagonice de a gândi gimnastica, punînd accent pe expresivitatea liniei, a compoziției estetice, sau pe lucrul în forță, subliniind performanța fizică. Turișceva a fost artistă în cel mai deplin sens al cuvîntului. Spectacolul oferit de campiona absolută a lumii a fost impregnat de elemente estetice îndeosebi la sol, unde a primit de altfel nota cea mai mare (9,90) și cupa europenelor (medalie de aur va avea și Tamara Lazakoviei, la egalitate de puncte cu Turișceva). Sportiva sovietică a executat un program lipsit de efort vizibil, cu o gestică amplă și o perfectă armonie a mișcărilor. Am semnalat pe alocuri un ușor declarativism, iar factura clasică a compoziției sale a impus uneori gimnastei un optimism factice. „Mișcarea” sa la sol a fost uneori un adevărat marș, dar în ansamblu Ludmila Turișceva mi s-a părut a fi cea mai mare gimnastă pe care am văzut-o în ultimii ani. Execuția programului său la sol a fost un imn al bucuriei de a fi tînăr, un elogiu frumuseții corpului omenesc și posibilităților sale de a exprima sentimente alese. Al doilea moment în care virtuozitatea sa a ieșit în evidență, în mod incontestabil, a fost cel al săriturilor. Aparatul presupune o mai mare simplitate, o economie de mijloace, favorizînd sportivele cu înclinare mai mare spre expresia clasică. N-a fost de mirare că tot Turișceva a obținut nota cea mai bună : 9,80. Interesant de notat este faptul că, tot aici, a fost subliniat din nou caracterul amplu al expresiei sale sportive, printr-un zbor majestuos și plin de efect.

Tamara Lazakoviei a lucrat în forță, într-un tempo și cu o precizie uluitoare. Încordarea fizică permanentă a stricat însă armonia programelor sale și a făcut uneori ca ritmurile să pară sacadate, fără a adăuga un plus de dramatism. Neavînd nici posibilitățile fizice ale Ludmillei Turișceva și nici expresivitatea ei, Lazakoviei a întrecut-o însă pe compatrioata sa, în ceea ce privește concentrarea eforturilor și economia mijloacelor. A fost maiapidară și mai concisă. Gesturile sale au fost mai scurte și impactul gimnastei cu publicul a fost de cele mai multe ori foarte puternic. Ne-a plăcut deplin la birnă, un aparat dificil unde performanța ei a atins desăvîrșirea. A fost un poem despre voința umană, despre dîrzenie și autodepășire. Rareori am văzut o execuție a unui sportiv care să exprime atîta mesaj moral : încredere în facultatea omului de a se crea pe sine, de a forța natura sa la performanțe neobișnuite.

Erika Zuchold a fost expresia modernismului la ultimele campionate europene de gimnastică. Ritmica ei sincopată, fantezia și simplitatea ne-au impresionat și mi s-au părut o expresie desăvîrșită a bunului gust. O mai mare siguranță la aparate ar fi putut-o impune mai convingător.